

УДК 355.41

О. Г. Бондаренко, В. П. Василенко, Ю. І. Кушнерук, А. В. Зозуля

МЕТОДИКА КОМПЛЕКСНОГО ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОНАННЯ ЗАВДАНЬ СЛУЖБАМИ ТИЛУ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ ВНУТРІШНІХ ВІЙСЬК МВС УКРАЇНИ З ВИКОРИСТАННЯМ ЕЛЕМЕНТІВ ВОЄННО-ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Розглянуто варіант кількісного оцінювання ефективності служб тилу військової частини внутрішніх військ МВС України.

Ключові слова: служби тилу, оцінювання ефективності виконання завдань.

Постановка проблеми. Україна поступово переходить до країн з економічною системою ринкового типу, реформуванням суспільного життя і, зокрема, економічних процесів, що передбачає необхідність удосконалювання управління витратами на утримання органів державної влади, у тому числі МВС, з метою додержання принципів бюджетного фінансування. Реформа внутрішніх військ (ВВ) МВС України проходить у складних економічних умовах. Одна з головних проблем, що виникла на сьогодні перед ВВ МВС України – це проблема фінансування. Розміри бюджету, встановлені урядом держави для ВВ, значно менші, ніж того вимагають реальні потреби військ.

Виконання внутрішніми військами одного з основних завдань повсякденної діяльності, що пов'язані із забезпеченням охорони громадського порядку та громадської безпеки в Україні, значною мірою залежить від усебічного тилового та технічного забезпечення. У зв'язку з цим необхідними є більш ефективні методи роботи щодо якісного виконання завдань матеріально-технічного забезпечення службово-бойової діяльності підрозділів.

Недостатність фінансування потреб військ вимагає економії та раціонального використання наявних ресурсів, що неможливо без аналізу й оцінювання його результатів. Наявні методики оцінювання служб тилу не дають відповіді на питання про ефективність їх діяльності. Оцінювання результатів діяльності служб тилу у військових частинах ВВ МВС України не відбивають специфічні особливості діяльності служб тилу в сучасних умовах, тому виникає необхідність комплексного оцінювання ефективності служб тилу військової частини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На сьогодні стан діяльності служб тилу оцінюється відповідно до Наказу МВС України від 23.05.1997 р. № 186 "Керівництво з оцінювання бойової та гуманітарної підготовки, морально-психологічного стану, військової дисципліни, стану озброєння та військової техніки, стану військового тилу, медичного забезпечення у ВВ

© О. Г. Бондаренко, В. П. Василенко, Ю. І. Кушнерук, А. В. Зозуля

МВС України" [1]. У статтях [2; 3; 4] авторами обґрунтовувалася можливість застосування методів воєнно-економічного аналізу (ВЕА) для оцінювання служб тилу на прикладі продовольчої служби. У наукових джерелах [2; 3] також розглядалася методика розрахунку показників ефекту діяльності продовольчої служби, вартості річного утримання служби, комплексного показника ефективності діяльності служби тилу та порядку прийняття рішення на його основі.

Мета статті – розкрити методичний підхід до комплексного оцінювання ефективності виконання завдань службами тилу військової частини з використанням елементів воєнно-економічного аналізу.

Виклад основного матеріалу. Розрахунок комплексного показника воєнно-економічної оцінки діяльності продовольчої служби військової частини (ПС в/ч) розглядався у [2; 3] і складався з трьох етапів:

- 1) розрахунок показника ефекту діяльності ПС в/ч;
- 2) розрахунок показника вартості річного утримання ПС в/ч;
- 3) розрахунок комплексного показника воєнно-економічної оцінки діяльності ПС в/ч.

Методика розрахунків на другому та третьому етапах однакова, проте показники ефекту різняться відповідно до специфіки діяльності кожної служби тилу.

Розглянемо послідовно етапи розрахунку ефекту діяльності речової та квартирно-експлуатаційної служб військової частини.

1. Розрахунок показника ефекту діяльності речової служби військової частини. Військовий аспект діяльності речової служби (РС) визначає мета її діяльності, що, своєю чергою, впливає з об'єктивних потреб сьогодення. Під метою діяльності РС військової частини розуміється забезпечення особового складу речовим майном, якісним банно-пральним обслуговуванням і створення необхідних запасів речового майна для забезпечення виконання службово-бойових завдань.

Із аналізу мети діяльності РС військової частини пропонується у складі комплексного показника ефекту діяльності цієї служби враховувати поодинокі показники, які відображують: повноту і своєчасність забезпечення особового складу військової частини речовим майном; повноту і своєчасність забезпечення особового складу військової частини банно-пральним обслуговуванням; рівень утримання необхідних запасів речового майна для забезпечення виконання службово-бойових завдань; рівень готовності технічних засобів речової служби та рівень підготовки особового складу РС.

З урахуванням наведеного комплексний показник ефекту діяльності РС військової частини W_p за певний проміжок часу, що спрямована на підвищення бойової готовності частини, матиме вигляд

$$W_p = R_1 W_{1p} + R_2 W_{2p} + R_3 W_{3p} + R_4 W_{4p} + R_5 W_{5p}, \quad (1)$$

де $\sum_{i=1}^4 R_i = 1$ – вагові коефіцієнти; W_{1p} – повнота

забезпечення особового складу військової частини речовим майном за рік; W_{2p} – повнота і своєчасність забезпечення особового складу військової частини банно-пральним обслуговуванням за рік; W_{3p} – показник рівня утримання необхідних запасів речового майна для забезпечення виконання службово-бойових завдань; W_{4p} – показник готовності технічних засобів речової служби (ступінь готовності технічних засобів на момент надходження команди для випробування на надійність); W_{5p} – рівень підготовки особового складу речової служби.

Слід зауважити, що кількість складових у формулі (1) у загальному випадку може бути збільшена у разі появи додаткових обставин, які потребують урахування нових факторів.

Складові показника ефекту діяльності речової служби розраховуються таким чином.

1. Повнота забезпечення особового складу військової частини речовим майном за рік:

$$W_{1p} = \frac{\sum_{j=1}^m C_j N_{j \text{ факт}}}{\sum_{j=1}^m C_j N_{j \text{ норм}}}, \quad (2)$$

де m – кількість найменувань речового майна, що заплановано для постачання впродовж року, для забезпечення повсякденної діяльності та бойової готовності військової частини; C_j – ціна речового майна за j -м найменуванням (визначається згідно з даними обліку в фінансовій службі частини); $N_{j \text{ факт}}$ – фактична кількість речового майна за j -м найменуванням, яке отримано і видано особовому складу чи перебуває на зберіганні у військовій частині впродовж року (визначається за звітом ф. 2611, стовпець 5); $N_{j \text{ норм}}$ – нормативна кількість речового майна за j -м найменуванням, яке планувалося для отримання і видачі особовому складу військової частини впродовж року (визначається за звітом ф. 2611, стовпець 13, який заповнюється у році, що оцінюється).

Для проведення розрахунку показника W_{1p} з виразу (2) використовується табл. 1.

2. Повнота і своєчасність забезпечення особового складу військової частини банно-пральним обслуговуванням за рік:

$$W_{2p} = \frac{N_3}{N_3 + N_{НЗ}}, \quad (3)$$

де N_3 – кількість банно-пральних обслуговувань за рік, що отримали оцінку “задовільно”; $N_{НЗ}$ – кількість банно-пральних обслуговувань за рік, що отримали оцінку “незадовільно”.

Оцінка за банно-пральне обслуговування виставляється відповідальними по військовій частині (згідно зі своїми функціональними обов’язками) під час контролю організації миття особового складу в лазні, які використовують

Т а б л и ц я 1

Розрахунок складових показника W_{1p} за рік

№ пор.	Найменування предметів речового майна	$N_{j \text{ норм}}$	$N_{j \text{ факт}}$	C_j	$N_{j \text{ норм}} \cdot C_j$	$N_{j \text{ факт}} \cdot C_j$
1.	Пальто утеплене з плащової тканини зі знімним коміром для жінок					
...
71.	Аксельбант					
Усього:						

оціночний підхід до побудови оцінки якості надання банно-прального обслуговування.

3. Показник рівня утримання необхідних запасів речового майна для забезпечення виконання службово-бойових завдань:

$$W_{3p} = \frac{\sum_{i=1}^n C_i M_{i \text{ факт}}}{\sum_{i=1}^n C_i M_{i \text{ норм}}}, \quad (4)$$

де $M_{i \text{ норм}}$ ($M_{i \text{ факт}}$) – кількість нормативного (фактичного) запасу речового майна за i -м найменуванням (визначається згідно з вимогами керівних документів щодо підтримання належного рівня бойової готовності як 10 % від спискової чисельності особового складу); C_i – ціна речового майна за i -м найменуванням (установлюється з накладних, які зберігаються у справах речової служби); n – кількість найменувань речового майна, що за нормативом потрібно зберігати у військовій частині для забезпечення виконання службово-бойових завдань (перелік предметів визначається згідно з вимогами керівних документів щодо підтримання належного рівня бойової готовності).

Величина $M_{i \text{ факт}}$ установлюється під час інспекцій та підсумкових перевірок представниками органів управління вищих рівнів. За одержаними результатами беруть найгірший результат для об'єктивності визначення $M_{i \text{ факт}}$.

4. Показник готовності технічних засобів РС за рік, що розглядається, знаходиться за формулою

$$W_{4p} = 1 - \frac{T_{\text{нб}}}{T}, \quad (5)$$

де $T_{\text{нб}}$ – загальний час небоєздатності одиниць технічних засобів речової служби за встановлений проміжок часу, у годинах (дані беруть з паспортів-формулярів за кожен одиницю технічного засобу); T – загальний час роботи всіх одиниць технічних засобів РС за встановлений проміжок часу, у годинах ($T = 24 \cdot 365 \cdot N$, де N – загальна кількість одиниць технічних засобів речової служби у заданий проміжок часу).

5. Рівень підготовки особового складу (о/с) РС за рік, що розглядається, обчислюється за формулою (6):

$$W_{5p} = \frac{\text{Середній бал, що отримав о/с служби РС за річну перевірку}}{\text{Максимальний бал оцінки}}. \quad (6)$$

Оцінка рівня підготовки особового складу РС виставляється перевіряючою особою, яка використовує оціночний підхід до побудови оцінки. Величина оцінки має значення: “5”; “4”; “3”; “2”.

2. Розрахунок показника ефекту діяльності квартирно-експлуатаційної служби військової частини. Військовий аспект діяльності квартирно-експлуатаційної служби (КЕС) військової частини ВВ визначає мета її діяльності, що, своєю чергою, впливає з об'єктивних потреб практики.

Турбота про військовослужбовця, задоволення його матеріальних і духовних потреб є головним завданням командирів усіх ступенів. Умови несення служби військовослужбовцями, які пов'язані з напруженням моральних і фізичних сил, вимагають нових підходів до створення побутових умов як для ратної праці, так і для відпочинку. Командування внутрішніх військ МВС України приділяє чимало уваги сучасному ремонту будівель та приміщень і вдосконалюванню навчально-матеріальної бази, будівництву нових та реконструкції старих об'єктів. Особлива увага сконцентрована на вирішенні житлової проблеми військ, забезпеченні військовослужбовців і службовців сучасним комфортабельним житлом.

Під метою діяльності КЕС військової частини розуміємо своєчасне і повне забезпечення підрозділів військової частини якісними побутовими умовами, що у підсумку визначає високу боєздатність частин та підрозділів ВВ МВС України.

Наказом командувача ВВ МВС України від 25.05.1992 р. № 81 затверджено “Положення про квартирно-експлуатаційну службу та квартирне забезпечення ВВ МВС України”. Положенням визначено перелік завдань, які покладені на КЕС військової частини. З урахуванням мети діяльності та завдань КЕС обґрунтовується показник

ефекту її діяльності, що має вигляд

$$W_{кес} = R_1 W_{1кес} + R_2 W_{2кес} + R_3 W_{3кес} + R_4 W_{4кес} + R_5 W_{5кес}, \quad (7)$$

де $W_{1кес}$ – часткові показники ефекту ($W_{1кес}$ – повнота і своєчасність забезпечення військової частини комунальними послугами; $W_{2кес}$ – якість і повнота проведення поточних і капітальних ремонтів, будівництва казармено-житлового фонду військової частини; $W_{3кес}$ – показник готовності санітарно-технічного і побутового обладнання; $W_{4кес}$ – показник готовності технічних засобів та майна КЕС для розміщення особового складу у польових умовах; $W_{5кес}$ – рівень підготовки особового складу КЕС військової частини); R_i – коефіцієнти вагомості ($\sum_{i=1}^5 R_i = 1, R_i \geq 0, i = \overline{1,5}$).

Складові комплексного показника ефекту діяльності КЕС розраховуються таким чином.

1. Повнота і своєчасність забезпечення військової частини комунальними послугами за рік $W_{1кес}$ за допомогою формули

$$W_{1кес} = \frac{V_{факт}}{V_{нормат}}, \quad (8)$$

де $V_{нормат}$ – нормативна потреба у забезпеченні військової частини комунальними послугами у встановлений проміжок часу, грн; $V_{факт}$ – фактичне забезпечення комунальними послугами військової частини у встановлений проміжок часу, грн.

Свою чергою, показник $V_{нормат}$ обчислюють за формулою

$$V_{нормат} = \sum_{i=1}^n N_i \cdot T_i,$$

де N_i – норма витрати i -ї комунальної послуги за певний період; T_i – тариф витрати i -ї комунальної послуги; n – кількість комунальних послуг.

Значення показника $V_{факт}$ знаходять фактичним вимірюванням за встановленими для відповідного регіону тарифами.

2. Якість і повнота проведення поточних і капітальних ремонтів, будівництва казармено-житлового фонду військової частини ($W_{2кес}$) оцінюються за даними актів виконаних робіт. При цьому визначається відсоток виконання відповідних планів проведення ремонтних робіт та будівництва.

3. Показник готовності санітарно-технічного та побутового обладнання за рік, що розглядається, розраховується за формулою

$$W_{3кес} = 1 - \frac{T_{нб}}{T}, \quad (9)$$

де $T_{нб}$ – загальний час непрацездатності одиниць санітарно-технічного та побутового обладнання військової частини за встановлений проміжок часу, год; T – загальний час роботи всіх одиниць санітарно-технічного та побутового обладнання за рік ($T = 24 \cdot 365 \cdot n$, де n – загальна кількість одиниць обладнання), год.

У свою чергу, показник $T_{нб}$ обчислюється за формулою

$$T_{нб} = \sum_{i=1}^{N_{нб}} T_{нбi}, \quad (10)$$

де $T_{нбi}$ – проміжок часу, за який i -а одиниця обладнання за рік була небоєздатною; $N_{нб}$ – загальна кількість непрацездатних одиниць обладнання за рік.

4. Показник готовності технічних засобів та майна КЕС для розміщення особового складу у польових умовах за рік ($W_{4кес}$) знаходиться аналогічно попередньому показнику по відповідних зразках техніки:

$$W_{4кес} = 1 - \frac{T'_{нб}}{T}, \quad (11)$$

де $T'_{нб}$ – загальний час небоєздатності технічних засобів та майна КЕС для розміщення особового складу у польових умовах за встановлений проміжок часу, год.

5. Рівень підготовки особового складу КЕС за рік, що розглядається, розраховується за формулою

$$W_{\text{скас}} = \frac{\text{Середній бал, що отримав о/с КЕС за річну перевірку}}{\text{Максимальний бал оцінки}}. \quad (12)$$

Для визначення коефіцієнтів вагомості R_i у формулах (1) і (7) слід звернутися до методу аналізу ієрархій, що було розглянуто авторами у [5].

З урахуванням зазначеного вище можливим є використання методу аналізу ієрархії для кількісного визначення порівняльної важливості показників W_i залежно від ситуації (мирний чи воєнний час), в умовах якої діє відповідна служба тилу військової частини. Ключовим моментом у процесі вибору є ранжування ситуацій, а потім показників W_i за ступенем переваги (ймовірності появи).

Комплексний показник ефекту не має якісного фізичного чи економічного сенсу. Цю відносну величину слід розглядати лише як міру переваги. Чим більше значення цього показника, тим краще, причому як значення W , так і значення часткових показників W_i відповідають індексу, тобто $0 \leq W \leq 1$.

Висновок

Таким чином, авторами розглянуто методичний підхід до комплексного оцінювання ефективності виконання завдань службами тилу військової частини з використанням елементів воєнно-економічного аналізу. Впровадження розробленого підходу у практику внутрішніх військ може дозволити забезпечити підвищення якості господарської діяльності служб тилу, що впливатиме на підвищення бойової готовності військ і посилить ефективність використання ресурсів, які виділяються на їх утримання.

Список використаних джерел

1. Керівництво з оцінювання бойової та гуманітарної підготовки, морально-психологічного стану, військової дисципліни, стану озброєння та військової техніки, стану військового тилу, медичного забезпечення у ВВ МВС України [Електронний ресурс] : наказ МВС України від 23.05.1997 р. № 186. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/>
2. Бондаренко, О. Г. Методичний підхід до економічної оцінки господарської діяльності військової частини (на прикладі продовольчої служби) [Текст] / О. Г. Бондаренко, В. П. Василенко, Ю. І. Кушнерук // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – Вип. 9 (111). – С. 99–105.
3. Василенко, В. П. Застосування методів воєнно-економічного аналізу діяльності продовольчої служби військової частини ВВ МВС України [Текст] / В. П. Василенко, О. Г. Бондаренко, Ю. І. Кушнерук, С. П. Калінін // Честь і закон. – 2010. – № 4. – С. 68–73.
4. Василенко, В. П. Методика оцінювання ефективності утримання об'єктів продовольчої служби військової частини внутрішніх військ МВС України [Текст] / В. П. Василенко, О. Г. Бондаренко, С. О. Каплун // Честь і закон. – 2012. – № 4. – С. 72–77.
5. Саати, Т. Аналитическое планирование. Организация систем [Текст] / Т. Саати, К. Кернс. – М. : Радио и связь, 1991. – С. 230.

Стаття надійшла до редакції 04.11.2013 р.

Рецензент – доктор військових наук, професор Г. А. Дробаха, Академія внутрішніх військ МВС України, Харків, Україна